

De beker van het nieuwe verbond

Voorganger: Ds. Heleen Weimar
Regenboogkerk Hilversum

Schriftlezing Oude Testament: Exodus 24: 1-8
Schriftlezing Evangelie: Lucas 22: 7-20

Prediking

Gemeente van Jezus Christus,

Een sterk ritueel, of het nu religieus is of niet – een sterk ritueel heeft iets vanzelfsprekends.

Het heeft geen uitleg nodig. Het gebaar spreekt de taal van het lichaam, de materie (het water, het vuur, de bloemen, het brood of wat dan ook) spreekt de taal der dingen.

Een sterk ritueel is zonder uitleg al veelbetekenend. Maar, woorden die erbij gesproken worden of verhalen die meeklinken, kunnen er extra diepgang aan geven en de beleving van het ritueel specifiek maken.

Zo was dat ook bij de maaltijd die Jezus met zijn leerlingen hield, om Pesach te vieren. Er werden bij die maaltijd 4 bekers wijn gedronken, een beker wijn voor iedereen aan tafel op 4 momenten gedurende de maaltijd. En dat gebeurt nog steeds, tot op de dag van vandaag, in joodse gezinnen die Pesach vieren.

Het ritueel van samen wijn drinken spreekt al voor zich: dat is feest, dat is vreugde, een warm gevoel in je buik, saamhorigheid, elkaar het beste toewensen, ontspanning. En dat nog eens in het kwadraat, omdat er 4 bekers zijn, 4 maal zo sterk deze gevoelens, óvervloedig.

Vreugde dus, zonneklaar. Daarbij geven de woorden die bij het ritueel van het wijndrinken worden gezegd, de réden van de gezamenlijke vreugde weer. De vier bekers verwijzen naar vier verschillende uitdrukkingen, vier synoniemen voor het begrip 'bevrijding'. Die vier uitdrukkingen komen voor in de belofte die God aan Mozes had gedaan, toen de Israëlieten slavenarbeid moesten verrichten in Egypte.

God zei: 'Ik zal jullie uitleiden van onder Egyptes last vandaan...' Naar dit *uitleiden* verwijst de eerste beker, die 'de beker van de heiliging (*kos kadesj* of *kiddusj*)' wordt genoemd. God vervolgde: '...Ik zal jullie uit je slavenbestaan bevrijden...' Naar dit *bevrijden* verwijst de tweede beker, 'de beker van de plagen (*kos hamakot*)'. En vervolgens sprak God: '...Ik zal jullie verlossen met opgeheven arm...' Om dit *verlossen* is er de derde beker, 'de beker der verlossing (*kos hage'oela*)'. En tenslotte zegt God: 'Ik zal jullie aannemen als mijn volk en Ik zal jullie God zijn' (Exodus 6,6-7). Omwille van dit *aannemen* wordt de vierde beker gedronken, 'de beker van de dankzegging of lofprijzing (*kos hallel*).'

Toen Jezus Pesach vierde met zijn leerlingen, vlak voor zijn gevangenneming, sloot hij aan bij het ritueel van het drinken uit de vier bekers en de woorden van bevrijding die erbij gesproken werden. Maar bij de laatste beker voegde Jezus er woorden aan toe en gaf daarmee een extra lading aan het ritueel van de vierde beker.

Jezus zei: 'Deze beker, die voor jullie wordt uitgedronken, is het nieuwe verbond, dat door mijn bloed gesloten wordt.' Dit zei Jezus volgens de Nieuwe Bijbelvertaling. De Naardense Bijbel vertaalt het iets anders (en naar mijn idee iets beter). Volgens deze vertaling zegt Jezus: 'Deze drinkbeker is het nieuwe verbond in mijn bloed, dat voor u vergoten wordt.'

De woorden die Jezus spreekt bij de vierde beker, in welke vertaling dan ook, zijn voor ons niet zomaar te begrijpen. In die ene zin klinkt er van alles mee, wat wij er niet meteen in horen.

En sommige woorden roepen bij ons ook misverstand op. En de grootste misvatting is misschien wel, dat Jezus met zijn oproep 'Drinkt allen daaruit!' zou vragen om, bij wijze van spreken, zijn bloed te drinken.

Er is dus veel wat we niet meteen horen, en er zijn ook dingen die we wél horen, maar misschien wel onterecht.

Laten we daarom eens heel zorgvuldig gaan luisteren naar wat er allemaal aan beeldspraak en verhalen meeklinkt bij de woorden die Jezus zegt, wanneer hij de vierde beker rond laat gaan.

En we beginnen bij 'deze beker'. In de bijbel staat een beker die je aangereikt krijgt voor dat wat God je doet toekomen. Voor wat God je te genieten geeft of wat God je doet ondergaan.

Het kan dus iets fijns zijn of iets naars. 'Mijn beker vloeit over, zegt de dichter van Psalm 23, wanneer hij spreekt van overvloed en dat hij niets te kort komt. (Psalm 23,5). In Psalm 16 zegt de dichter tot God: 'O HEER, mijn erfdeel en mijn beker... Ik ben verrukt van wat mij is toebedeeld.' (Psalm 16,5-6) En in Psalm 116 spreekt de psalmist van 'de beker van bevrijding' die hij op zal heffen. (Psalm 116,13).

Maar het kan bij een beker ook gaan over Gods toorn die mensen ondergaan. Bij de profeet Jesaja lezen we: 'Dit zegt God: ik neem de beker uit je hand, de kelk, de beker van mijn toorn, je hoeft er niet meer uit te drinken.' (Jesaja 51,22). En in de Olijvenhof zou Jezus zelf bidden, of de beker van het lijden aan hem voorbij zou mogen gaan.

De beker van het verbond aangereikt krijgen, betekent dus dat je mag deelnemen aan het verbond met God, dat God je daartoe uitnodigt. Daarmee blijft Jezus nog heel dicht bij de betekenis van de vierde beker. Dat was immers de beker van het aangenomen worden als volk van God. En dat is precies wat er gebeurt wanneer God met mensen een verbond aangaat.

Wat ánders is, is dat Jezus over het verbond zegt dat het 'door zijn bloed gesloten' wordt. En in deze verbijzondering klinkt heel het verhaal mee, dat we lezen uit Exodus. Ter bekrachtiging van de verbondssluiting tussen God en het volk Israël, giet Mozes bloed van offerdieren tegen het altaar aan (het altaar dat Gods aanwezigheid vertegenwoordigt) en besprenkelt het volk ermee. God en zijn volk worden zo als het ware door banden des bloed aan elkaar verbonden. Ze worden bij wijze van spreken elkaars bloedverwanten, door die besprenkeling. Zo innig als familieleden zullen ze met elkaar verbonden zijn.

Jezus geeft dus aan zijn eigen bloed dat vloeien zal wanneer hij gevangen genomen zal worden een rituele betekenis. Dat maakt zijn marteldood op zich niet minder wreed. Jezus stierf een gewelddadige dood. De uitdrukking 'bloed vergieten' benadrukt dat nog eens. Er vloeit bloed. Jezus' bloed wordt vergoten.

Maar door zijn eigen bloed in verband te brengen met het bloed dat gesprenkeld wordt bij een verbondssluiting, zegt Jezus dat er uiteindelijk uit iets vreselijks toch iets goeds zal voortkomen. Door Jezus' bloed zullen God en zijn volk en ieder die maar wil, innig met elkaar worden verbonden, zo innig als bloedverwanten.

Er is nóg iets dat meeklinkt uit het Exodusverhaal. Het verbond tussen God en zijn volk wordt niet eerder bekrachtigd, dan dat het volk heeft ingestemd met de verbondsverplichtingen. Want het gaat in het verbond niet alleen om de goedheid en de genade van God, die voor zijn volk wil instaan, hen wilde bevrijden en wil beschermen. Het gaat ook over de bereidheid en de inzet van het volk om zich aan Gods leefregels te houden. In het verhaal wordt verteld hoe Mozes alle geboden en regels van God opschreef in het boek van het verbond.

Hoe hij het aan het volk voorlas en zij toen zeiden: 'Alles wat de HEER gezegd heeft zullen we doen en ter harte nemen.' En pas daarna volgde de bekrachtiging van het verbond door het spreken van het bloed.

Juist dit, doen waar we mee instemden, ons houden aan de leefregels van God, blijkt voor ons mensen steeds weer een onmogelijke opgave. De eeuwen door lukt het ons mensen onvoldoende. In de bijbel wordt verteld hoe God steeds weer teleurgesteld wordt in zijn verbondspartners en hoe zijn volk daarom de beker van Gods toorn te drinken kreeg. Steeds weer moet het verbond tussen God en mensen worden vernieuwd, moeten de partners opnieuw zich voornemen om zich aan de afspraken te houden.

In dat kader wijst de profeet Jeremia op een nieuw verbond, dat God belooft. Hij zegt:

³¹De dag zal komen – spreekt de HEER – dat Ik met het volk van Israël en het volk van Juda een nieuw verbond sluit, ³²een ander verbond dan Ik met hun voorouders sloot toen Ik hen bij de hand nam om hen uit Egypte weg te leiden. Zij hebben dat verbond verbroken, hoewel ze Mij toebehoorden – spreekt de HEER. ³³Maar dit is het verbond dat Ik in de toekomst met Israël zal sluiten – spreekt de HEER: Ik zal mijn wet in hun binnenste leggen en hem in hun hart schrijven. Dan zal Ik hun God zijn en zij mijn volk. ³⁴Men zal elkaar niet meer hoeven te onderwijzen met de woorden: "Leer de HEER kennen," want iedereen, van groot tot klein, kent Mij dan al – spreekt de HEER. Ik zal hun zonden vergeven en nooit meer denken aan wat ze hebben misdaan.

Over een dergelijk verbond heeft Jezus het, wanneer hij zegt: 'Deze beker is het nieuwe verbond, gesloten met mijn bloed, dat voor jullie wordt vergoten.'

Samenvattend: een beker staat voor wat God je doet toekomen. Met de vierde beker krijgen Jezus' tafelgenoten de deelname aan een nieuw verbond aangereikt, dat bekrachtigd zal worden met Jezus' bloed. Zo worden de verbondspartners innig met elkaar verbonden, als familieleden, als bloedverwanten.

En hiermee gaf Jezus een vernieuwde betekenis aan de vierde beker van de Seder. Maar dat niet alleen. Hij veranderde het ritueel zelf ook een beetje. Want normaal gesproken dronk iedereen tegelijk uit zijn of haar eigen beker. Maar deze keer biedt Jezus zijn eigen beker aan om die met elkaar te delen. Dat delen met elkaar is essentieel. De vreugde om de bevrijding, maar ook de spijt om het tekort schieten en de blijdschap om het nieuwe verbond – dat alles moet met elkaar worden gedeeld, aan elkaar worden doorgegeven. De tafelgenoten vormen niet alleen met God en Jezus, maar ook met elkaar een gemeenschap, waarvan de leden er voor elkaar zijn.

Door de coronapandemie hebben we het drinken uit één beker los moeten laten en zijn we standaard kleine bekertjes gaan gebruiken. Het is jammer dat we de symboliek van die ene beker niet hebben kunnen behouden. Maar wezenlijk is het ritueel niet veranderd. Aan de maaltijd van de Heer delen we met elkaar de vreugde om onze bevrijding en geven we elkaar de goede boodschap door van het mogen delen in een nieuw verbond.

Amen